

TRNIČI Z VELIKE PLANINE

Avtorji:

Polona Komatar 9.b

Erika Leskovec 9.b

Julia Slapnik 9.b

Luka Drolec 8.a

Janez Konjar 8.b

Žiga Hančič 9.c

Mentorica:

mag. Polona Kancilija

KAZALO

UVOD	2
TRNIČI	3
KAJ JE TRNIČ?	3
OD KOD IME TRNIČ?	3
SIMBOLIKA TRNIČA	4
NAČIN IZDELAVE TRNIČA	5
KAJ SO PISAVE?.....	6
DNEVI TRNIČEV NA VELIKI PLANINI	7
POTEK AKTIVNOSTI:.....	7
OGLAŠEVANJE IN PROMOCIJA DNEVOV TRNIČEV	8
<i>Reklamni oglas za radio Hit</i>	8
<i>Plakat</i>	9
<i>Zloženska</i>	10
<i>Oglas za časopisa Kamniškega občan in Kamniške novice</i>	10
<i>Transparent</i>	10
<i>Članek za revijo Hopla</i>	11
OBRAČUN STROŠKOV PROMOCIJE:	11
OBRAČUN STROŠKOV IZVEDBE PROGRAMA/ OBISKOVALCA:	12
PONUDBA OSNOVNIM ŠOLAM	13
SODELOVANJE Z LOKALNO SKUPNOSTJO:	14
ZAKLJUČEK:	14
LITERATURA:	14

KAZALO SLIK

Slika 1: Trniči s pisavo 1	3
Slika 2: Trniči s pisavo 2	5
Slika 3: Pisave.....	6
Slika 4: Promocijski plakat	9
Slika 5: Promocijski transparent	10

PRILOGE

Priloga 1: Promocijska zloženska

UVOD

Slovenija ima ogromno kulturno zapuščino, ki nam ponazarja svet v preteklosti, njegov razvoj in veliko vrednost zgodovine Slovencev. Smisel turizma je tako, ob rekreaciji in razvedrilu, tudi v kvalitetni predstavitvi zanimivosti in posebnosti kraja in okolja, ki turista, obiskovalca duhovno obogati.

Ko smo se odločali za temo naloge smo razmišljali o tem, kaj v naši okolici je tako posebno in zanimivo in hkrati še ne tako poznano, da bi lahko predstavljalo naš izvirni turistično atraktivni proizvod, s katerim bi pritegnili ljudi, da obišejo Kamnik in njegovo okolico. Ob upoštevanju dejstva, da iščemo nekaj iz sveta kulinarike, smo ugotovili, da bodo trniči tista prava stvar, ki jo bomo obravnavali v naši nalogi.

Ta zapuščina, ki izhaja z Velike Planine v Kamniku, je posebna prav zato, ker kljub dolgi tradiciji, ni široko poznana in ob ostali ponudbi Velike planine vsekakor predstavlja veliko turistično priložnost. Tako se nam je porodila ideja, da bi s predstavitvijo trničev pritegnili pri ljudeh pozornost in povečali zanimanje za obisk Velike planine in posredno povečale prepoznavnost Kamnika na sploh.

Zastavili smo si cilj, da sestavimo enodnevni program za obisk Velike planine z osrednjim dogodkom izdelovanja trničev. Poleg tega pa obiskovalcu ponudimo še ostale planšarske dobrote, značilne za to okolje in prikažemo naravne lepote vseh treh planin: Gojske, Male in Velike planine.

Naš turistični proizvod »Dan trničev na Veliki planini« je namenjen vsakomur. Kot zelo smiselno pa ocenjujemo dejstvo, da naš proizvod ponudimo osnovnim šolam v Kamniku, kot kulturno-športni dan in tako poskrbimo, da se s trniči seznanijo že mladi rod.

TRNIČI

Slika 1: Trniči s pisavo 1

Kaj je trnič?

Trnič je zelo trd sir, ki so ga pastirji izdelovali iz skute, ki ga namočenega v vroče mleko lahko uživamo kot samostojno jed, lahko pa ga naribanega dodajamo omakam in juham. Vendar se je bolj kot živilo uporabljal kot spominek in sicer trnič je starodavna oblika izkazovanja ljubezni fanta do dekleta. Trnič avtentično izvira iz Velike planine, saj se v prav taki obliki ne pojavlja nikjer drugje na svetu. Točnega obdobja izvora trničev ne moremo določiti, najbrž pa sega vse do začetkov sirarstva na Veliki planini.

Od kod ime trnič?

Tone Cevc je za razlago imena trnič povprašal švicarskega jezikoslovca dr. J. Hubschmieda. Le-ta je ugotovil, da je "trnəč" lahko kakor koli v besedni povezavi z zahodno slovanskim "trnačem", čeprav imata besedi danes zelo različen pomen. Najverjetneje je beseda "trnəč" predslovanska izposojenka iz furlanščine. Besedo je razlagal tudi V. Novak iz nemške besede "Türmchen" (stolpič) ali pa izhaja iz keltskega korena "tar", kar se deloma ujema z ugotovitvami Hubschmieda, ki meni, da je trnič dobil ime po svoji obliki.

Simbolika trniča

Trniči so vedno v paru. Ukanov oče in Jerištov Tone sta namreč razložila, da je temu tako, saj ima tudi ženska prsi v paru. Trnič naj bi torej upodabljal ženske prsi. Trniče so fantje nekoč dekletom dajali v dar za spomin, dokaz ljubezni in zvestobe. Ponavadi so jim jih prinesli zvečer, ko so prišli s planine. Izdelali so jih pa na Planini med pašo, ko so mislili na svoje dekletke. Trnič je pomenil ljubezen in zvestobo, pa tudi obljubo zakona, zato so dekleta na to darila nestrpno čakala. Dekleta so trniče hranile še tudi po tem, ko so bile že poročene. Poleg te simbolike pa so trniči od nekdaj veljali tudi za planinski dar, ki so ga pastirji prinesli s Planine in z njimi obdarovali svoje bližnje.

Na žalost o izvoru te ljudske umetnosti ne vemo prav dosti, ne vemo od kje izvirajo niti od kdaj. Vemo le to, da so bili od nekdaj namenjeni za darilo ljubljencem, kar pa je najpomembnejše saj je ljubezen gibalo sveta. Pokažejo nam torej kako pomembno je včasih bilo izkazovanje čustev in na kakšen lep način so se ljudje razdajali drug drugemu. Ker so imeli trniči tako pomembno simbolično vlogo so jih pastirji in pastirice opisovali in upodabljali tudi v pesmih in slikah. Tudi pastirica in ljudska umetnica Kati Turk je svoje misli o trniču izlila na papir:

Trniči

*Že mnogo reči je šlo v pozabo, kakor da ni za nobeno več rabo.
Med njimi je tudi slani trnič, ki znov naredit ga je vsaki fantič.
Ga svojmu dekletu je dav v spomin, ga teško čakala je dol v dolin.
Saj celo poletje je biv pri živin, v dežju in soncu gor na planin.*

*V dolgih večerih je misliv na njo, na lice nje zalo in lepo telo.
Iz sira nardiv je kepici dve, saj take ima prsi moje dekle.
Še malo olepšav jih je s pisavo, da so dobile obliko tapravo.
Pisavo nardi iz lipovga lsa, njega ureže srčeca dva.*

*Trniča se dasta zmeraj po dva, saj usaka deklina dvoje prsi ima.
Če dav bi ji enga, bi jezna bila, uzela bi palco, natovkla bi ga.
Zato ti fantič, če delaš trnič, naredi dva lepa ali pa nič.
To te gotovo bo v zakon peljalo, preklinjav še morda boš trnič in pisavo.*

Način izdelave trniča

Trnič je vrsta sira, ki ga pastir naredi tako, da kislo mleko segreva bolj kot ponavadi in iz tega potem nastane bolj pusta skuta. Skuta se nato osoli in doda se smetana, da je sir bolj voljan. Ta sir se nato oblikuje v obliko čebule, katera ima na vrhu turenček. Trniči so vedno v paru in oba trniča avtor okraši z istimi vzorci. Sušeni so na odprtem ognjišču, na dimu bukovih drv. Suši se jih 14 dni in po tem obdobju so za polovico manjši in precej trdi.

Slika 2: Trniči s pisavo 2

Kaj so pisave?

Pisave so lesene deščice, nekakšni leseni pečatniki, s katerimi na trnič odtisnemo vzorce. Pravzaprav je to bistvo trniča in šele pisave mu dajo čar. Pisave so pokončne oblike in so rezljane negativno tako, da dajo pozitiven odtis. Zarezovalna tehnika je zelo stara in se pojavlja v alpskem svetu, pa tudi na Balkanu. Spodnji del pisave je ponavadi v obliki kroga ali čaše, zgornji del pa v obliki konice na katerem je ponavadi križ. Prevladujejo rastlinski motivi, srce in križ, vse v stiliziranih podobah, ti motivi pa so povezani s spleti zobčastih urezov. Pisave so ponavadi izrezane iz leskovega, macesnovega, javorovega ali bukovega lesa. Skozi čas so se motivi na pisavah spreminjali, vsak umetnik pa je dodal tudi nekaj svojega, torej nobena pisava ni podobna drugi. Nekatere pisave so datirane, druge ne, nekatere imajo posebna znamenja ali številke. Kot najstarejše najdemo tri, iz leta 1840, 1871 in 1887.

Mogoče so to hišne številke izdelovalcev ali pa so številčno označevali pisave. Ohranjenih ni veliko pisav, saj so jih pastirji puščali v "bajtah", te so mnogokrat tudi pogorele. Največ jih je bilo uničenih med drugo svetovno vojno, saj so Nemci požgali večino "bajt" na Veliki planini. Pisave, ki pa so ostale, so bile po večini shranjene pri pastirjih doma in jih je po vojni zbral in shranil arhitekt Vlasto Kopač. Ta likovna ustvarjalnost je trajala vse do prve svetovne vojne, po drugi svetovni vojni pa je skoraj popolnoma izumrla.

Slika 3: Pisave

DNEVI TRNIČEV NA VELIKI PLANINI

Dan trničev na Veliki planini bomo organizirali v začetku meseca septembra. V prvi vrsti bomo naš program ponudili osnovnošolcem, hkrati pa z ustrežno propagandno akcijo skušali pridobiti skupino turistov različne starosti. Začetek septembra smo izbrali zato, ker so v tem času pastirji z živino še na planini, mleka in skute je dovolj in tudi vreme je običajno v tem času prijazno. Poleg tega osnovnošolci s prvim septembrom pričnejo s poukom in bi bil kulturno športni dan na Veliki planini zelo prijazen začetek novega šolskega leta. Enega obiska se bo udeležila skupina 30 učencev oziroma turistov. V primeru, da bo povpraševanje po našem programu veliko, bomo dan trničev na Veliki planini ponovili.

Potek aktivnosti:

Osnovnošolci / turisti se bodo zbrali ob deveti uri dopoldan v Kamniški Bistrici na spodnji postaji nihalke za Veliko planino. Tam jih bo sprejel vodič, ki bo poskrbel, da srečno prispejo na zgornjo postajo nihalke Šimnovec. Vožnja z nihalko traja 7 minut. Sledil bo sprehod do Zelenega roba, približno 45 minut hoje. Med potjo bo vodič predstavil značilnosti Velike planine, arhitekturo planšarij, značilno rastlinstvo, npr. zaščiteno Murko. Na Zelenem robu v gostišču bodo obiskovalci malicali. Postregli jim bomo kisl mleko in žgance, masovnk, župnk in mlečno kašo, tipične pastirske jedi ter čaj iz zelišč, ki rastejo na Veliki planini. Možno bo tudi naročilo po lastnem izboru vendar z doplačilom. Na Zelenem robu se bodo obiskovalci zadržali približno eno uro. Po tem se bodo sprehodili do planšarskega naselja, ki je prava mala pastirska vasica, do tja bodo hodili približno petnajst minut. V planšarskem naselju bodo imeli možnost ogleda dela pastirja, kot so molža, čiščenje krav..., ogleda in nakupa izdelave izdelkov iz domačega kravjega mleka. Sprehodili se bodo tudi do kapelice Marije Snežne. Ob njih popoldne se bodo zbrali pri majhni t.i. Preskarjevi bajti, ki je edina še taka, kot so včasih "bajte" bile in si ogledali muzej. Po krajšem odmoru bodo nadaljevali pot do Gojške planine, kjer jih bo v svoji planšariji pričakala gospa Rezka Mali, izdelovalka trničev. Obiskovalci se bodo razdelili v dve skupini. Med tem, ko bo prva skupina pod vodstvom gospe Rezke spoznavala trniče, bo druga skupina malo posedela in poležala po mehkih prijaznih pašnikih in uživala v zvokih narave. Nato se bosta skupini zamenjali.

V približno 45 minutah bo gospa Rezka obiskovalce seznanila z zgodovino trničev, pojasnila njihovo simboliko in pomen, prikazala izdelavo trničev in pomagala posameznemu obiskovalcu pri izdelavi svojega lastnega trniča. Ker izdelava lepega trniča zahteva kar nekaj izkušenj, bo gospa Rezka za obiskovalce pripravila že posušene kepice sira, ki bi jih odnesli domov kot spominek. Po končani predstavitvi trničev se bodo obiskovalci odpravili peš proti zgornji postaji nihalke. Tam jih bo pričakal planšar in jih postregel z zeliščnim čajem. Dan se bo zaključil z vožnjo z nihalko in poslovitvijo vodiča od osnovnošolcev / turistov pri spodnji postaji nihalke ob približno peti uri popoldne.

OGLAŠEVANJE IN PROMOCIJA DNEVOV TRNIČEV

Dneve trničev na Veliki Planini bo seveda potrebno promovirati in ustrezno predstaviti javnosti in šolam. Pripravile smo vabilo za objavo v časopisu, natančneje za revijo Hopla in za časopis Kamniški Občan in Kamniške novice, posnele bomo oglas za reklamo na Radiu Hit, obveščanje bo potekalo tudi preko zloženke, plakata in transparenta.

Vabilo bomo objavili enkrat v časopisu Kamniški občan in enkrat v časopisu Kamniške novice in sicer v zadnji izdaji pred izvedbo projekta. Tudi članek v reviji Hopla bo objavljen enkrat v zadnji številki pred izvedbo našega projekta.

Na Radiu Hit bodo reklamni oglas za Dneve trničev na Veliki planini objavili 10 krat v tednu pred izvedbo projekta.

Plakate bomo obesile v trgovini Mercator in Spar v Kamniku in Domžalah en teden pred izvedbo projekta.

Prav tako bomo en teden pred izvedbo preko Ljubljanske ceste na vpadu v Kamnik in obvoznice pri bencinski črpalki Petrol obesili transparent.

Reklamni oglas za radio Hit

»Naj tradicija zaživi v novi podobi. Če si želite spoznati unikatno kulturno dediščino v lepem okolju, vas vabimo, da se nam pridružite v dnevu trničev na Veliki Planini nad Kamnikom. Vabljeni! (Jujuhuhu – planinski vrisk)«

Plakat

Slika 4: Promocijski plakat

Zloženska

Priloga 1.

Oglas za časopisa Kamniškega občan in Kamniške novice

Drage občanke in občani Kamnika!

V začetku septembra vas vabimo na DNEVE TRNIČEV NA VELIKI PLANINI. Po vsej verjetnosti ste se najprej vprašali kaj trniči sploh so? To so kepe sira narejene iz posnetega mleka, ki so okrašene s posebnimi pisavami. Po pripovedovanju pastirjev so simbolizirale ženske prsi. Fantje so trniče pogosto poklanjali dekletom v znak ljubezni, zvestobe, ali kot obljubo ali napoved zakona. No, pa se vrnimo na dogodek na Veliki planini. Tam se boste z vodiči sprehodili po planšarskem naselju, si ogledali razne znamenitosti in si sami pod vodstvom gospe Rezke Mali izdelali svoj trnič. Po končanih aktivnostih vas čaka prijetno presenečenje. S svojo prisotnostjo prispevajte k oživitvi stare tradicije v novi podobi.

Transparent

Slika 5: Promocijski transparent

Članek za revijo Hopla

Trniči? Velika planina? Vam to kaj pove? Na začetku prav gotovo ne veliko. Naj vam z mojo pomočjo pomagam razkriti kaj se skriva za temi vprašanji.

Trnič je vrsta sira, ki so jih že kar dolgo nazaj fantje izkoristili za izkazovanje ljubezni do punce. Okraševali so jih z posebnimi pisavami. Punca katera je dobila v dar trnič je bila zelo počaščena saj je to pomenilo ljubezen in zvestobo, pa tudi obljubo zakona.

Da, bi oživel to staro tradicijo so se na OŠ Marije Vere odločili storiti to na prav poseben način. Odločili so se, da odoi organizirali DNEVE TRNIČEV NA VELIKI PLANINI. Tam bi potekale različne dejavnosti najpomembnejša za vas bi bila verjetno izdelava trniča, ker bi sami spoznali s pomočjo tega kako se to naredi. Zato ste vsi lepo vabljeni prvi teden v septembru, da se skupaj podamo na to zanimivo pustolovščino.

(Novinarka Sabina Leskovec)

Obračun stroškov promocije:

aktivnost/izdelek	količina	izvajalec	cena	prevzem stroška
Oglas v časopisu Kamniški občan	1	OŠ Marije Vere Kamnik	zastonj	
Oglas v časopisu Kamniške novice	1	OŠ Marije Vere Kamnik	zastonj	
Članek v reviji Hopla	1	novinarka	zastonj	
Reklama na Radiu Hit	10 objav	Radio Hit Domžale	200 eur	Občina Kamnik
plakat	50	Amicus d.o.o. Domžale	190 eur	Občina Kamnik
zloženka	100	OŠ Marije Vere Kamnik	30 eur	OŠ Marije Vere
transparent	2	Amicus d.o.o. Domžale	370 eur x 2	Občina Kamnik

Obračun stroškov izvedbe programa/ obiskovalca:

Izvajalec	Cena	Prevzem stroška
nihalka + malica+vodič	15 eur	obiskovalec
material za trnič	4 eur	obiskovalec
Vodenje delavnice: Izdelava trniča	1 eur	obiskovalec
organizacija	3-5-eur	obiskovalec
SKUPAJ:	23 -25 EUR	

Ponudba osnovnim šolam

Vsekakor bomo našo ponudbo posredovali osnovnim šolam v Kamniku, ker v dogodku vidimo priložnost za izvedbo kulturno – športnega dne v začetku šolskega leta. S tem bi še povečali promocijo našega načrta in s tem pridobili širše občinstvo vseh starosti – od mladih, ki bi s tem odkrili nekaj novega, do starejših, ki bi morda ponovno obudili že poznano zgodbo.

Sestavili smo dopis:

Spoštovani!

Pošiljamo vam zelo zanimiv predlog za izvedbo športno – kulturnega dne za vaše učence. Na Veliki Planini bodo v začetku septembra potekali »Dnevi trničev na Veliki planini.«. Gre za do sedaj ohranjeno kulturno dediščino in planšarsko izročilo. Učenci bi se na prijazen način spoznali s pomenom in načinom izdelave trničev.

Program aktivnosti:

- 1.) zbor pred nihalko ob 9.00*
- 2.) vodič – peš do Zelenega roba (45min)*
- 3.) malica v gostilni Zeleni Rob (1h)*
- 4.) peš do planšarskega naselja (voden ogled – 15 min)*
- 5.) planšarsko naselje – ogled, prodaja kulinaričnih izdelkov po "bajtah" (40 min)*
- 6.) zbor pri Preskarjevi "bajti" in ogled muzeja (*
- 7.) delavnica »Vse o trničih« z gospo Rezko Mali (45 min)*
- 8.) peš nazaj do zgornje postaje nihalko*
- 9.) povratek okoli 17.00*

Cena za učenca je 23 eur in vključuje vožnjo z nihalko, vodenje programa, malico in trnič.

Dogodek bo potekal prvi teden v septembru. Več o dogodku lahko najdete na spletni strani OŠ Marije Vere Kamnik.

Sodelovanje z lokalno skupnostjo:

Našo idejo o izvedbi turističnega dogodka Dnevi trničev na Veliki planini smo predstavili gospodu županu občine Kamnik, Antonu Tonetu Smolnikarju in Agenciji za turizem v Kamniku. Pri obeh je bil odziv zelo pozitiven in so tako na občini kot v agenciji pripravljeni na sodelovanje in pomoč tako v organizacijskem kot tudi v finančnem smislu.

Zaključek:

Ob izdelavi turistične naloge Trniči z Velike planine smo se avtorji zelo zabavali, veliko novega spoznali in se tudi nekaj novega naučili. Ugotovili smo, da je na področju turizma v našem kraju še veliko zanimivosti, ki so vredne ogleda in spomina. Za to pa potrebujemo kvalitetne turistične proizvode in kvalitetno trženje le-teh. Ob nalogi smo spoznali, da ni vseeno kako predstavimo neko zanimivost, z neustrezno promocijo lahko celo zanimivo zadevo naredimo zelo nezanimivo. Zato moramo biti pri oglaševanju izvirni, nenaporni in zabavni. Prav tako moramo biti natančni pri načrtovanju aktivnosti potencialnega obiskovalca, da zadovoljimo njegova pričakovanja in da ga z ljubeznivim in gostoljubnim odnosom pripravimo do tega, da obisk v našem kraju ponovi.

Avtorji naloge Trniči z Velike planine se bomo potrudili, da Dnevi trničev na Veliki planini v resnici zaživijo. S tem bo cilj našega dela resnično dosežen.

Literatura:

1. Cevc, T. (1993). Velika Planina: življenje, delo in izročilo pastirjev. Samozaložba. Ljubljana
2. Turk, K. (2003). Kati Turk, pastirica in ljudska umetnica. Samozaložba J. in R. Kališnik. Ljubljana
3. <http://www.geocities.com/velplan/velpl-zanimivosti-sl.htm#Jedilniki>
4. http://www.najdi.si/search_multimedia.jsp?q=velika+planina&tab=multimedia&contenttype=multimedia%2Fimage
5. <http://onger.org/index.php?mode=novica&id=398>
6. <http://users.volja.net/dednina/preskar/index.htm>
7. <http://www.tourism-kranj.si/ZTK,,kulinarika,kulinarika.htm>